

Dohoda o vině a trestu

Wolters Kluwer ČR

Autor monografie: doc. JUDr. Lukáš Bohuslav, Ph.D.

Autor recenze: doc. JUDr. Filip Ščerba, Ph.D.

Dohoda a vině a trestu, resp. konsensuální způsoby řešení trestních věcí jako takové, patří mezi mimořádně aktuální a v současnosti velmi diskutovaná témata. Uvedený institut byl do českého trestního práva převzat v roce 2012 a představuje do jisté míry cizorodý prvek, neboť je typický zejména pro anglosaské právo. Sladění dohody o vině a trestu s principy českého trestního práva procesního proto nebylo jednoduché a prošlo určitým vývojem, který prozatím vyvrcholil poměrně zásadní novelizací provedenou zákonem č. 333/2020 Sb. V návaznosti na ni (a také v souvislosti se snahou vyvíjenou napříč jednotlivými prvky trestní spravedlnosti) je dohoda o vině a trestu v praxi stále častěji využívána. Existuje však celá řada neřešených či nedořešených otázek a problémů, které jsou spojeny s nastavením právní úpravy dohody o vině a trestu, její interpretací a zejména účelnou aplikací.

Z uvedených důvodů lze bezesporu přivítat existenci nové monografie doc. JUDr. Lukáše Bohuslava, Ph.D. *Dohoda o vině a trestu*, kterou aktuálně vydává nakladatelství Wolters Kluwer ČR. Již na tomto místě mohu předeslat, že jde o tak kvalitní a praktickou publikaci, že by neměla uniknout pozornosti odborníků, kteří se v aplikační praxi s využíváním dohody o vině a trestu setkávají – a to se v současné době týká prakticky všech státních zástupců, trestních soudců i advokátů vykonávajících obhajobu v trestním řízení, popř. vystupujících v postavení zmocněnců poškozených.

Autor v této publikaci úvodem připomíná základní principy restorativní justice a podstatu odklonů v trestním řízení, načež představuje mezinárodněprávní základ institutu dohody o vině a trestu. Vzhledem ke zmíněným kořenům tohoto institutu v anglosaském právu věnuje zvláštní pozornost vývoji tohoto institutu v USA. Na základě těchto úvodních částí následně přistupuje k obecné charakteristice dohody o vině a trestu. Rozsáhlou pátou kapitolu autor zaměřil na rozbor judikatury ESLP vztahující se k dohodě o vině a trestu. Za klíčovou pak lze označit kapitolu šestou, v níž autor podrobně analyzuje současnou českou právní úpravu dohody o vině a trestu. Publikace neopomíjí ani přehled a analýzu statistických údajů vztahujících se k předmětné problematice a kapitola závěrečná pak obsahuje autorovy návrhy *de lege ferenda*.

Doc. Bohuslav řeší problematiku dohody o vině a trestu v podstatě ve všech jejích důležitých aspektech a ze všech důležitých hledisek. Důslednost se projevuje jak v popisné části práce (zejména pokud jde o pátou kapitolu, o níž ještě bude řeč), tak (především) v její části analytické, pro niž je symptomatické, že autor k jednotlivým problémům přistupuje s ohledem na všechny relevantní subjekty trestního řízení, jakož i s ohledem na účel institutu dohody o vině a trestu. Řešení uvedených problémů pak autor provádí zejména s ohledem na možnosti a způsob využívání dohody o vině a trestu v praxi, což je nepochybně správný přístup. Práce tak vykazuje nejen vysokou doktrinní hodnotu, ale je třeba jí přiznat i značný praktický přínos, takže i praktik (advokát, státní zástupce či soudce) v ní může nalézt použitelné odpovědi na otázky, které se objevují v souvislosti s využíváním dohody o vině a trestu v praxi.

Značnou užitečnost lze přisoudit páté kapitole práce, jež je věnována judikatuře ESLP vztahující se k využívání dohody o vině a trestu. Autor tuto část zpracoval s maximální důsledností a komplexností, přičemž popis této judikatury navíc není ani v rámci samotné práce samoučelný, neboť autor se k relevantním závěrům, které z ní vyplývají, vrací při rozboru jednotlivých problémů spojených s českou právní úpravou dohody o vině a trestu. Pro českého trestněprávního odborníka-praktika navíc představuje judikatura ESLP přece jen (do určité míry) poněkud vzdálenější zdroj poznání práva a jeho interpretace, takže uvedený přehled této judikatury, která se vztahuje k dohoda o vině a trestu, může být skutečně nemálo užitečný.

Jak již bylo uvedeno, za stěžejní lze pokládat šestou kapitolu publikace, v jejímž rámci autor podrobuje kritické analýze současnou českou právní úpravu dohody o vině a trestu. Neopomíjí přitom ani hodnocení vztahu dohody o vině a trestu k jednotlivým základním zásadám českého trestního řízení, což je u tohoto institutu mimořádně důležité, neboť zejména zásada materiální pravdy by měla být při využívání dohod o vině a trestu v praxi zohledňována. Analýzu české právní úpravy považuji za velice vyspělou, autor v jejím rámci řeší jednotlivé problémy z více úhlů pohledu, využívá přitom odbornou literaturu i judikaturu, ovšem činí tak promyšleně a kriticky, což následně ústí ve formulaci vlastní a dobře odůvodněných názorů.

Za velice zajímavou část publikace považuji tu, ve které se autor zaměřuje na riziko nepravdivého doznání obviněného, jež je činěno ve snaze vyřešit věc z jeho pohledu mírněji, tedy právě dohodou o vině a trestu (srov. s. 112 a násl. publikace). Jde o problém, který musí vnímat nejen obhajoba, ale i orgány činné v trestním řízení, a v žádném případě nemůže být bagatelizován. Autor tuto část originálně obohatil i prezentací zajímavého amerického výzkumu, resp. postřehy z uplatňování dohod o vině a trestu v USA.

Jedna z nejožehavějších otázek, která je v posledních letech řešena v souvislosti s dohodou o vině a trestu, spočívá v tom, zda lze dohodu o vině a trestu využívat i v pozdějších fázích trestního řízení, zejména po zahájení dokazování v hlavním líčení. Doc. Bohuslav se této otázce nevyhýbá, podrobněji ji analyzuje a dospívá k závěrům, se kterými se osobně zcela ztotožňuji.

Autor se v rámci šesté kapitoly správně věnoval také otázce trestání formou dohody o vině a trestu. Důsledně se zabývá zejména možností mimořádného snížení trestu odnětí svobody podle § 58 odst. 3 tr. zákoníku. I tento problém je vysoce praktický, neboť řada obviněných je k uzavírání dohody o vině a trestu motivována právě vidinou mimořádného snížení trestu odnětí svobody, přičemž státní zástupci i soudci zase musí pozorně zvažovat, zda by využitím této možnosti již nedošlo ke zjevnému vybočení z nutnosti usilovat o naplnění účelu trestu.

Jak již bylo řečeno, autor se jednotlivými aspekty dohody o vině a trestu zabývá také z pohledu jednotlivých subjektů trestního řízení. Správně z těchto úvah nevynechává ani poškozeného, a to zejména s ohledem na jeho nárok na náhradu škody či nemajetkové újmy, popř. vydání bezdůvodného obohacení.

Na závěr hodnocení obsahové kvality publikace doc. Bohuslava musím velmi ocenit jednak část na s. 165 a násl. této publikace, jež se týká možnosti využívání dohody o vině a trestu v řízení proti právníkům osobám, a jednak sedmou kapitolu, v níž autor prezentuje statistické údaje vztahující se k využívání dohod o vině a trestu. Za klíčové považuji zejména to, že autor nenechává statistické údaje bez komentáře, ale analyzuje je a vyvozuje z nich logické závěry.

Autor z rozborů provedených v práci závěrem vyvozuje své návrhy *de lege ferenda*. I tato část práce je velmi zajímavá a osobně mám za to, že všechny tyto autorovy návrhy jsou racionální a stojí za zvážení, neboť by mohly přispět k dalšímu zlepšení české právní úpravy dohody o vině a trestu, resp. její aplikaci v praxi.

Lze tedy shrnout, že publikace doc. Bohuslava *Dohoda o vině a trestu* představuje nejen velmi kvalitní počín z hlediska trestněprávní vědy, ale nabízí vysoce užitečné a praktické úvahy, analýzy a řešení jednotlivých problémů, které se v realitě trestněprávní praxe vyskytují. Seznámení se s touto publikací lze proto doporučit jak akademikům či studentům, tak i státním zástupcům, soudcům či advokátům.

30. října 2023

doc. JUDr. Filip Ščerba, Ph.D.